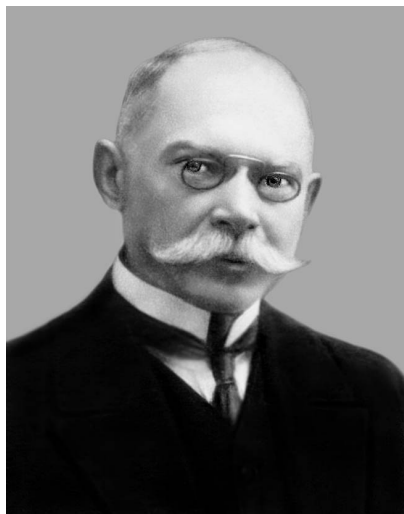

БІЛЯШІВСЬКИЙ Микола Федотович (12(24). 10. 1867, м. Умань, нині Черкас. обл. — 21. 04. 1926, Київ, похов. у Каневі) — археолог, етнограф, мистецтвознавець, громадський діяч. Батько **Миколи**, дід **Бориса** Біляшівських. Акад. УАН (1919), почес. чл. Укр. АМ (1918). Дійсний член Товариства Нестора Літописця при Університеті св. Володимира (1887), Одес. істор. (1890), московських археол., нумізмат. та геогр. т-в (1891), НТШ у Львові (1909). Закін. паралельно юрид. факультет Університету св. Володимира (1890; слухав лекції з історії **В. Антоновича** та **А. Прахова**), Новорос. університет в Одесі (1891) і природн. факультет Моск. університету (1892–93). 1891 працював у Київ. суді, 1892–93 — у Моск. архіві Міністерства юстиції та музеях міста, від 1894 — зав. архіву фінанс. упр. царства Польського при Варшав. казен. палаті, згодом у Київ. політех. інституті. Член ред. ж. «Киевская старина» (1899–1901) та гол. ред. «Археологической летописи Южной России» (1903–05). У 1890–1917 записав багато нар. пісень різних жанрів, загадок, прислів'їв і приказок, легенд і переказів, вертеп. драм тощо, уклав укр.-рос. діалектні словники волин. говірок. Один із фундаторів, а також дир. (1902–23) Київ. міськ. худож.-пром. музею, колекції якого стали основою ниніш. Нац. худож. музею України та низки київ. музеїв. Засн. і кер. Київ. кустар, товариства (1906), інспектор кустарно-пром. шкіл Київщини. 1906 Б. обрано депутатом 1-ї Держ. думи Росії, де він був одним з ініціаторів створення «Укр. клубу». Від квітня 1917 — чл. ЦР. У березні 1917 признач. комісаром з охорони пам'яток Київ. губ., від вересня цього ж року очолив відділ музеїв і охорони пам'яток Ген. секретаріату. Після 1919 — керівник етногр. секції відділу мистецтв Нар. комісаріату освіти

УРСР. Працював у Кабінеті укр. мистецтва, Етногр. комісії АН УРСР, Етногр. товариств України. Зробив знач. внесок у розвиток музей. справи та охорони пам'яток старовини. Автор проекту 1-го закону України про охорону пам'яток історії, культури й мистецтва (1918), склав програму створення нац. і регіон. музеїв, музей. реформи в Україні. Фундатор істор.-краєзнав. музею Волині в м. Городок Рівнен. обл. (нині краєзнавчий музей). Сприяв формуванню в Києві Рос. картин. галереї, Музею зх. та сх. мистецтва. Один із засн. Київ. товариства охорони пам'яток старовини та мистецтва (1910). Брав активну участь в організації кустарно-пром. виставок Південної Росії (1906, 1909, 1911), худож. виставок передвижників, художників «Мира искусств», мист. об'єднань Одеси та Києва; виставок картин М. Реріха (1908), творів Т. Шевченка, М. Врубеля (обидві — 1911), А. Маневича (1914), «Народне мистецтво Буковини та Галичини» (1917), Г. Нарбута та «Українські народні килими» (обидві — 1921), «Всеукраїнська виставка друку» (1923), «Межигірський фаянс і порцеляна» (1925). 1917–19 актив. учасник організації дренаж. робіт навколо Андріїв. церкви, створив комісію у справах дослідж. та реставрації Софій. та Військ.-Микільського соборів, обстежував пам'ятки культової архітектури Києва, які були ушкоджені під час штурму міста військами М. Муравйова. Один з організаторів Нац. зразк. театру (1917), був його консультантом із мистец.-етногр. питань. Досліджував пам'ятки кам'яного, мідного та бронз. віків, Київ. Русі та пізнього середньовіччя, традиц.-побут. культуру та професійне мистецтво України 15–20 ст. Вперше провів археол. дослідж. дюнных стоянок в Україні й узагальнив знахідки неолітич. доби переважно з Серед. Подніпров'я. Сформулював тезу про консервативність традиції давньорус. нар. культури та її органіч. зв'язок із насел. Подніпров'я наступ. істор. епох.

Основні праці

Монетные клады Киевской губернии. К., 1889; Раскопки на Княжей горе в 1891 г. // КС. 1893. № 1; Расходы Речи Посполитой на козацких послов // Там само. 1897. № 6; Дюнные стоянки неолитической эпохи на берегах реки Западного Буга в среднем его течении // Тр. 11-го археол. съезда в Киеве. Москва, 1901. Т. 1; The peasant art of Little Russia (the Ukraine) // Peasant art in Russia. London, 1912; Дещо про українську орнаментику // Сяйво. 1913. №3.

Рекомендована література

1. Грушевський М. М. Ф. Біляшівський: Некролог //

Україна. 1926. № 2-3;

2. Багалій Д. І. Записка про наукові праці М. Т. Біляшевського // Зап. істор.-філол. відділу ВУАН. 1926. Т. 9;
3. Єфремов С. М. Ф. Біляшівський на громадській роботі // Там само;
4. Винницький А. Микола Теодотович Біляшівський, його життя і музейна робота // Там само;
5. Бородин В. С. З нових додаткових матеріалів про долю літературної та образотворчої спадщини Шевченка на початку 20 ст. (З архіву М. Ф. Біляшівського) // Зб. праць ювілей. 13-ї шевчен. конф. К., 1965;
6. Кілієвич С. Р. Академік М. Ф. Біляшівський – засновник Державного історичного музею УРСР // Архіви України. 1967. № 6;
7. Адаменко А. Г. Матеріали личного архива Н. Ф. Беяшевского: 1867–1926 гг. // Рукопис. фонды ЦНБ им. В. И. Вернадского АН УССР. К., 1989;
8. Листування: М. Ф. Біляшівський – Ф. К. Вовк // Старожитності Південної України. З., 2002. Вип. 8;
9. Примак А. Ф. Микола Федотович Біляшівський, (1867—1926): Біобібліогр. покажч. К., 2009.

Б. Б. Біляшівський

Бібліографічний опис:

Біляшівський Микола Федотович / Б. Б. Біляшівський // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-40991>. – Останнє поновлення : 2016.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).